

Welke aannemers specialiseren zich in monumentenzorg?

De West-Vlaamse restauratiekampioenen

Eric Van Hove, publicatiemedewerker

Jan-Bart Van In, hoofdredacteur

Wie zijn de representatieve bouwbedrijven en de grote namen in West-Vlaanderen als het over renovatie en restauratie van monumenten gaat? Tien gespecialiseerde restauratiebedrijven (minimum klasse 4) stellen samen in totaal 532 ervaren mensen tewerk. Het aantal spelers met een zekere schaalgrootte maakt deze West-Vlaamse cluster vrij uniek binnen de Vlaamse bouwsector.

In de niche van renovatie en/of restauratie van historische gebouwen en monumenten bouwden een aantal West-Vlaamse gespecialiseerde bouwbedrijven een stevige reputatie en bijzondere marktpositie uit. We vinden ze terug onder de aannemerscategorie D24, een overheidserkenning voor aannemers actief in restauratie van monumenten. Daarnaast is er ook de categorie D23, die slaat op restauratiewerken door 'ambachtslieden'.

Niet elke aannemer die een D24-erkenning op zak heeft, richt zich uitsluitend of hoofdzakelijk op monumenten(zorg). In de meeste gevallen betreft het hier gewone (algemene) aannemers voor wie restauratie een bijkomende of zelfs occasionele activiteit is. Een voorbeeld daarvan is **bouwbedrijf Himpe** uit Loppem. Met 82 medewerkers (cijfer van 2015) behoort dit bedrijf tot de grotere aannemers in West-Vlaanderen.

Focussen we op de erkenningscategorie **D23 (ambachtslieden)**, dan blijkt uit de cijfers van de **Vlaamse Confederatie Bouw (VCB)** dat West-Vlaanderen 52 actoren telt. Dat is ongeveer 10% van de 507 actoren in heel België.

Gaan we nader in op de erkenningen **D24, de erkende aannemers voor**

monumenten, dan komen we in West-Vlaanderen uit op een totaal van **117** of 13% van de in totaal 919 in heel België. Dat West-Vlaamse aandeel binnen de totale Belgische sector is niet spectaculair, maar het plaatje ziet er heel anders uit als we inzoomen op de grote spelers die (bijna) exclusief actief zijn in restauratiewerkzaamheden.

Restauratiesector in groeitraject

Binnen het forum van de D24-erkenningen in West-Vlaanderen opereren er vanaf **klasse 4⁽¹⁾** (en hoger) 24 bedrijven, goed verspreid over de hele provincie. We hebben deze grootste D24-bedrijven getoetst aan 2 extra criteria: minstens **10 vaste werknemers** tellen in voltijdse equivalenten (bron: jaarverslagen) en minstens **50% van de omzet** halen uit restauratie/renovatie (bron: bevraging van de betrokken bedrijven).

Het resultaat zien we in **tabel 1**. Tien West-Vlaamse bouwbedrijven komen uit onze selectie naar voren. We vermelden hun tewerkstelling en hun omzet (of bruto marge) in het laatst gepubliceerde boekjaar (2016 of soms nog 2015) en we vergelijken die met de situatie in 2010.

De 10 West-Vlaamse restauratiekampioenen realiseerden in 2015/2016

samen ruim **100 miljoen euro omzet**, een stevige groei van **47%** in vergelijking met het boekjaar 2010, toen het negatieve effect van de bankencrisis nog voelbaar was. In dezelfde periode is de tewerkstelling bij deze restauratiespecialisten opgeklommen van 510 naar 532 medewerkers, een surplus van 22. Anno 2017 zijn de meeste van deze bedrijven weer op zoek naar extra arbeidskrachten.

De onbetwiste nummer één - niet enkel in West-Vlaanderen maar in heel België - is **Monument Vandekerckhove** uit Ingelmunster. Het moederbedrijf uit Ingelmunster is werkgever voor 219 mensen, maar de hele Monument Group, die in ons land 5 locaties telt en een filiaal heeft in Frankrijk, is goed voor 580 medewerkers. Zie het interview op pagina 34. Einde 2010 sloot Monument Group haar schrijnwerkerij in Ingelmunster en bracht ze deze activiteit over naar het dochterbedrijf Monument Hainaut in de buurt van Doornik. Dat verklaart de terugval van het aantal medewerkers bij Monument VDK tussen 2010 en 2016.

Artes Woudenberg nv uit Brugge is de grootste groeier in deze nichesector. Het bedrijf maakt sinds 2011 deel uit van de zeer offensieve Artes Group, onder leiding van CEO Bruggeling **Robert**

⁽¹⁾ De federale overheid geeft aan bouwbedrijven een erkenning, verbonden aan de aard van de werken (=categorie) en aan de omvang (in euro) van de werken (=klasse). Voor meer uitleg zie http://economie.fgov.be/nl/binaries/IndelingEA_tcm325-62604.pdf

Tabel 1. Grootste West-Vlaamse aannemers met D24-erkenning voor de restauratie van monumenten

	Bedrijf	Gemeente	Klasse	% restauratie-activiteit	TEW 2016	TEW 2010	Omzet of BM 2016	Omzet of BM 2010	Opmerking
1	Monument Vandekerckhove	8770 Ingelmunster	8	60	219	248	63.276.000	43.398.398	
2	Artes Woudenberg	8000 Brugge	7	100	86	54	11.071.000	5.766.395	
3	Calleeuw-Blieck	8000 Brugge	5	?	53	30	7.179.579	3.549.949	
4	Aquastra gevelreiniging	8930 Menen	6	100	42	39	6.937.366	5.046.000	
5	Vandendorpe Arthur	8210 Zedelgem	6	60	41	43	5.732.000	3.842.109	
6	Goetincx Bouwonderneming	8000 Brugge	4	70	19	10	716.700	459.238	
7	Bouwonderneming Loccufier Rony	8211 Aartrijke	5	95	25	29	1.593.285	1.539.665	
8	Desodt Bouwonderneming	8900 Ieper	5	80	25	30	1.439.010	2.418.337	dakwerken
9	A2Z Renovatie	8210 Zedelgem	5	80	12	10	528.391	451.102	
10	Aannemingen Seynhaeve	8830 Hooglede	4	75	10	17	506.618	697.280	dakwerken
	Totalen				532	510	98.979.949	67.168.473	

Bron: Jaarrekeningen, de website en een bevraging bij de bedrijven. In de helft van de gevallen gaat het om cijfers over boekjaar 2016, anders over boekjaar 2015.

Criteria: Minstens klasse 4, minstens 10 werknemers in VTE en minstens 50% van de omzet uit restauratiewerken (zie kolom 4 = percentage).

Noot: Cijfers in het blauw hebben betrekking op de brutomarge in plaats van op de omzet.

Hoornaert (zie het interview op pagina 38).

Arthur Vandendorpe nv uit Zedelgem (sinds 2000 kleindochter van de beursgenoteerde groep Ackermans & van

Haaren) is samen met Monument-VDK de oudste speler in de restauratiebranche en verwierf de reputatie van 'kweekschool' voor de sector (zie meer op pagina 36). Drie bedrijven uit onze top 10, met name **Calleeuw-Blieck** uit Brugge, **A2Z Renovatie** (Loppem) en **Bouwonderneming Ronny Loccufier** (Aartrijke), zijn opgericht door oud-medewerkers van Vandendorpe.

In West-Vlaanderen opereren 5 restauratiespecialisten die minstens 40 mensen tewerkstellen en minstens 50% van hun omzet halen uit opdrachten rond monumenten. Die situatie is vrij uniek voor Vlaanderen. In de andere provincies zijn er uiteraard ook grote aannemers die zich toeleggen op restauratieactiviteiten zoals Verstraete & Vanhecke uit Wilrijk (100 medewerkers), Monument Goedleven (Brasschaat, 47 medewerkers), Building uit Ranst (50 medewerkers, groep Denys), PIT uit Kapellen (90, Groep Eiffage) en Van Loy uit Herselt (40). Maar alleen in de kustprovincie manifesteert zich een cluster van meerdere bedrijven die met een zekere schaalgrootte intensief focussen op de conservatie van historische gebouwen. Zij oogsten dan ook opdrachten in heel België en soms ook daarbuiten. Deze trekkers investeren ook intensief in interne opleiding.

Economische meerwaarde van de sector

Wat is nu eigenlijk de sociaaleconomische impact van het onroerend erfgoed(beleid) in Vlaanderen? **SUM Research en het Centrum voor Economische Studiën van de KU Leuven** brachten die kwestie in 2011 op vraag van de Vlaamse overheid in kaart. Zij kwamen toen tot nogal indrukwekkende cijfers. Zo zette Vlaanderen zelf voor het onroerend erfgoed zo'n 33 miljoen euro werkingsmiddelen in, een slordige 125 miljoen euro aan premies en een vijfhonderdtal medewerkers in de wirwar aan eigen Vlaamse instellingen. Dit zorgde voor een belangrijke jaarlijkse output van de uitvoerende sector, met een totale omzet van 339 miljoen euro, een gecumuleerde toegevoegde waarde van 296 miljoen euro en een gecumuleerde tewerkstelling van 3.863 mensen.

Onroerend erfgoed heeft evenwel ook nog een belangrijke indirecte output, onder meer via **toerisme en recreatie**. Calculeer je dit mee in, dan kom je volgens SUM en KU Leuven uit op een globale omzet van 898 miljoen euro, een gecumuleerde toegevoegde waarde van 606 miljoen euro en een gecumuleerde tewerkstelling van ruim 11.000 mensen.

Foto: Monumentenwacht W-Vl